

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Konst, T. 2022. Kaikki on mahdotonta, kunnes se on normaalia – Koulutus tarvitsee ennakointia. Talk-verkkolehti, Puheenvuoroja / Comments 21.9.2022.

Link to the original publication: <https://talk.turkuamk.fi/puheenvuoroja/kaikki-on-mahdotonta-kunnes-se-on-normaalia-koulutus-tarvitsee-ennakointia/>

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Kaikki on mahdotonta, kunnes se on normaalia – Koulutus tarvitsee ennakointia

21.09.2022

Kirjoittajat

Taru Konst Yliopettaja, erityisasiantuntija, Turun ammattikorkeakoulu

”Kaikki on mahdotonta, kunnes se on normaalia”, totesi Alf Rehn esityksessään Korkeakoulupedagogiikan päivillä elokuussa 2022. Tällä hän viittasi siihen, miten vaikeaa on ennakoida tulevaa ja miten mahdottomalta tuntuva tulevaisuus voikin olla äkkiä uusi normaali.

Vaikka merkkejä tulevista muutoksista olisi nähtävissä, on niiden toteutumista vaikea arvioida. Pandemia yllätti, Ukrainan sota yllätti. Oma lankapuhelimien ja levysoittimien ajan elänyt ikäpolveni ei olisi voinut käsittää tuolloin, että tulevaisuudessa puhelin mahtuu taskuun ja sen ensisijainen käyttötarkoitus taitaa olla erilaisten tekstimuotoisten viestien näpyttely, tai että miltei kaikki musiikki on kuunneltavissa yhdestä ainoasta palvelusta nappia painamalla.

Muutos koskee myös koulutusta. Painotus on siirtynyt opetuksesta oppimiseen, yksinäisestä puurtamisesta yhteiseen tekemiseen, luentomonologista dialogiin.

Jotta muutokset eivät tapahtuisi yllättäen, tarvitaan ennakointia.

Ennakointi ei ole vain vaihtoehtoisten tulevaisuuskuvien pohtimista, vaan myös toivottujen tulevaisuuksien tekemistä. Koulutuksessakin ennakointityö on yhä keskeisemmässä asemassa.

Koulutus tarvitsee monen tasoista ennakointitietoa. Tarvitaan laajaa, kansainvälisen ja kansallisen tason ennakointitietoa, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi koulutuksen suurten kehityslinjojen ja koulutuspoliittisten valintojen tueksi. Toisaalta ennakkoinnin tulee tuottaa tarkempaa, sektori- ja klusterikohtaista tietoa esimerkiksi keskipitkän tähtäyksen koulutussuunnittelun helpottamiseksi ja alakohtaisten koulutustarpeiden hahmottamiseksi.

Koulutuksen laadullinen ja määrällinen ennakointi edellyttää tietoa niin yhteiskunnan kuin työelämän muutoksista. Työelämän myllerrys vaikuttaa kaikkeen koulutukseen esimerkiksi kaikille aloille yhteisten osaamisten osalta. Tuoreimpana tulevaisuuden tärkeänä työelämätaitona on noussut esiin kestävä kehityksen osaaminen, jonka puutteesta jopa Elinkeinoelämän keskusliitto on älähtänyt.

Käytännössä koulutuksessa tehtävä ennakointityö vaikuttaa moneen asiaan.

Opetussuunnitelmatyössä se tarkoittaa päätöksiä siitä, mitä on tavoitteena oppia ja millä tavoilla oppimistavoitteisiin voidaan päästä (oppimisen sisällöt ja menetelmät). Arvioinnissa ennakkoinnilla on keskeinen rooli; miten toteutetaan ns. kehittävää arviointia siten, että

opiskelijan oma ennakointiosaaminen kehittyy ja hän osaa tunnistaa omaa osaamistaan ja sen kehitystarpeita.

Koulutuksen ennakoinnissa työelämäyhteistyön merkitystä ei voi riittävästi korostaa.

Työelämän osaamistarpeita on mahdoton tunnistaa ilman jatkuvaa dialogia. Myös kaikessa edellä kuvatussa koulutuksen ennakointityössä on työelämän osallisuus tärkeää, jotta opiskelijan siirtyminen vähitellen opinnoista työelämään olisi joustavaa ja saumatonta.

Koulutuksen ei tule kuitenkaan vain vastata työelämän osaamistarpeisiin, vaan kehittää työelämää ja yhteiskuntaa. Siihenkin tarvitaan ennakointia. Miten tuotetaan sellaista osaamista, jolla rakennetaan tavoiteltua tulevaisuutta?

Esimerkiksi tällä hetkellä tärkeää on työn ja yhteiskunnan kehittäminen eettisesti ja ekologisesti kestävimiksi. Tässä on haastetta vaikkapa liiketalouden koulutukselle, jossa tuotettavalla osaamisella ei voida enää pyrkiä vain yhä suurempiin myyntimääriin ja kulutukseen. Usein tähän haasteeseen vastataan pyrkimällä tuottamaan ja myymään ympäristölle vähemmän haitallisia tuotteita ja palveluja. Mutta onko sekään kovin kestävää, jos tuhoamme maapalloa vähän aiempaa hitaammin?

Tarvitaan arvojen muutosta ja siirtymistä kohti kestävämpää sosiaalista ja taloudellista järjestelmää.

Ennakoinnin työkaluilla voidaan hahmotella toivottavia tulevaisuusskenaarioita ja tuottaa tarvittavia osaamisprofiileja koulutussuunnittelun työkaluiksi.

Opettajilla on tärkeä asema ennakointiosaamisen välittämisessä opiskelijoilleen. Siksi opettajat tarvitsevat paitsi tukea myös täydennyskoulutusta osatakseen tuoda ennakoinnin menetelmiä ja työkaluja omaan työhönsä ja opetukseensa. Tähän tarpeeseen on vastattu muun muassa kolmen ammattikorkeakoulun, Hämeen, Turun ja Haaga-Helia ammattikorkeakoulujen yhteisellä hankkeella [OPEKOI – Ope ennakoi.](#)

OPEKOI-koulutuksen tavoitteena on vahvistaa opetus- ja ohjaushenkilöstön ennakointiosaamista perehtymällä tulevaisuuden työelämään, ennakointiosaamisen menetelmiin, kestävään kehitykseen ja teknologian sekä digitalisaation vaikutuksiin. Osallistujien ennakointiosaaminen kehittyy ja he saavat konkreettisia työkaluja tulevaisuusorientoituneen opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tavoitteena on edistää ennakointiosaamista omassa työssä, työyhteisössä ja osana organisaatioiden kehittämistä.

Tällä hetkellä koulutus on suunnattu toisen asteen ja vapaan sivistystyön opettajille, mutta suunnitelmissa on tarjota vastaavaa koulutusta myös korkeakoulujen opetushenkilöstölle.

Ennakointi tulisi nähdä systemaattisesti osana niin opettajan työtä kuin koulutuksen kehittämisen arkea, jotta tulevaisuutta saadaan rakennettua toivottuun suuntaan. Helppoa se ei ole, ja yllätyksiä tulee.

2000-luvun alussa luentonsa aloittava professori ei varmaankaan osannut kuvitella, että avaussanoina käytetyt ”Hyvät naiset ja herrat” on aikansa elänyt 2020-luvun yhdenvertaisuutta ja monisukupuolisuutta arvostavassa yhteiskunnassa. Nykyään tuo avaus voi kuulua vaikka Kinky boots-musikaalin sanoin ”Hyvät naiset ja herrat ja kaikki siitä väliltä”.